

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

УДК 75 (477.61) + 929 Щиголєв

Т. О. Анікіна, Є. В. Голубенко

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО ЖИВОПІСУ (НА ПРИКЛАДІ ТВОРЧОСТІ ОЛЕГА ЩИГОЛЄВА)

Сучасне українське мистецтво відображає нашу досить багатогранну реальність. Звертається увага на відносини, які складаються між головними учасниками художнього процесу: митцем і споживачем, переживає труднощі функціонування в соціумі. Важливою є саме фігура митця і треба популяризувати не тільки напрямок мистецтва, а особистість, що це мистецтво творить.

Проблемами сучасного українського мистецтва займалися Л. Анучина, О. Кан, В. Сидоренко, М. Юр.

У цій статті звернено увагу на творчу спадщину Олега Щиголєва. Окрім загальної характеристики його творчості, приділено увагу абстрактному живопису у його працях.

Отож, за мету маємо визначення основних рис творчості Олега Щиголєва. У зв'язку з цим спробуємо проаналізувати деякі з його творів.

Олег Щиголєв живе і працює в Луганську, але творчість його широко відома і любима глядачами далеко за межами України. Багаторазово експонував живопис в престижних європейських художніх галереях (Італія, Данія, Англія), в Українському Домі (Київ).

Світ героїв художника багатолюдний і різноплановий, повнотою життя здатний сперечатися з реальністю і, як і саме життя, часом несподіване і загадкове. Навіть за умови, що культура у ХХ столітті усвідомлено живе під знаком бунюєлевського: «Хто не наслідує традиції, ризикує залишитися епігоном», - хочеться знайти в цьому «хорі» дороговказні нитки. [2, с. 18]. А вони, звичайно, є, бо творчий світ Олега Щиголєва аж ніяк не електричний, має свою органіку і стрункість. Перед нами не ностальгічне милування культурними досягненнями в стилі «ретро», а певна авторська система світобудови. І склалася вона сьогодні.

Дві обставини сприяли утвердженню творчої позиції і своєрідної художньої манери автора – захопленість поезією, зокрема, філософською лірикою, і його неабиякий дар образної театралізації. Рівна чуйність до предметної пластики і пластики звучного образного слова, пошуки смислів, народжених їх відносинами, стали для О. Щиголєва самостійним художнім завданням.

Мальовничий колаж – самобутня композиційна форма, знайдена О. Щиголєвим. Особливість їх у тому, що вони складені з його власних

натурних робіт 15-20-річної давності. При тонально-колірній і емоційно-образній єдності в них чергуванням пейзажних фрагментів досягнуті просторово-часові контрасти, що створюють образ якогось «потоків свідомості», «спресованості» людських днів, вражень і спогадів.

Поглянемо на різномаїття живопису Щиголева.

«Янгол-охоронець» був написаний в 1997 році. Похмуре небо ... Чи то падає сніг, чи то насувається туман, чи то це янголи летять до своїх підопічних. Дитина мчить на велосипеді. Обрив. Чи встигне ангел врятувати малюка? Фігура зберігача примарна, окреслені лише її контури. Але, можливо, це не просто янгол, а той самий хлопчик з повісті Селінджера, що прагне зловити дитини над прірвою у житті? Картині співпереживаєш, намагаєшся вгадати – чи встигне янгол? Адже він майже дотягнувся? А може цей обрив веде у доросле життя і янгол просто прощається з дитинством цієї дитини. На тій стороні - нове життя.

Багато картин 1997го року пройняті дитячою наївністю і мудрістю. Адже діти бачать світ іншим: смішним і прекрасним. І здорово, що Щиголєв так майстерно передав цей настрій. Вийшов чудовий світ дитинства.

«Пейзаж з динозавром» – природа зображена доволі реалістичною. Справжня українська осінь. Щиголєв дуже добре працює з відтінками. Природа ніби зупинилась. Річка майже вже не тече – вона готується до сну. І все б це було старим добрим реалізмом, якби не яскраво рожевий динозавр, що виходить із лісу подивитись на річку. З одного боку, таких динозаврів ніколи не існувало – це нонсенс. Але з іншого – той динозавр доволі органічно вписується в оточуючий його пейзаж.

«Зачарована осінь», 2004. На перший погляд, це звичайний осінній пейзаж, який зображає початок жовтня. По річці пливе порожня гондола, яка в контексті подібного пейзажу виглядає вельми незвично. Щиголєв якраз в той час повернувся з Венеції. Звертають на себе увагу майстерні імпресіоністичні мазки. Але поступово розумієш, що це все оптичний обман і на картині присутня маса персонажів. Хто ж вони? Ніхто інші як лісові духи. Праворуч і ліворуч на стовбурах дерев проглядаються обриси чотирьох старців. Їхні постаті дещо витягнуті – нагадування про їх нереальність.

В одного в руках посох – символ старості і мудрості. Вони про щось говорять один з одним, жестикулюють. Можливо, вони сперечаються, але суперечка ця добродушний, милостивий. Це не суперечка, лише обговорення. Долі світу вирішуються саме так.

Внизу полотна в центрі сидить чарівна мавка – дитина, яка грає на музичному інструменті. Вона посміхається, вона поглинена своїм заняттям. Дитина відділений від загального пейзажу більш світлими відтінками. Створюється відчуття окремого кокона.

Є в цій картині щось споконвічно слов'янське, близьке і зрозуміле кожному з нас. І в цій уявній простоті художник просто чудовий. Враження спіймано і передано нам.

Привертає увагу картина «Рівновага», 2007. На ній зображений хлопчик, котрий у плавках на краю обриву. Під ним ліс і широка річка. Ліс виконаний в імпресіоністичній техніці. Хлопчик, скеля і річка, навпаки, – дуже статичні. І в цій статичності відчувається проблема вибору, певна напруженість. Чи стрибне цей хлопчисько? Його тіло так згруповано, ніби це найважливіший вибір у його житті. Ми не сумніваємося в його рівновазі, але нас так само хвилює його вибір. Та й що б зробили ми? Може й нам варто зробити один крок до нових змін? І тоді ріка життя віднесе нас до нових можливостей.

Тепер звернемо увагу на абстрактні полотна Щиголева. Треба зазначити, що абстрактне мистецтво – найбільш доступний спосіб зафіксувати особисте буття у формі найбільш адекватній, подібній на максимальний відбиток; і разом з тим це пряма реалізація свободи. [3, с.97]

«Найбільш крайня школа модернізму – абстракціонізм склався як напрям у 10-х роках ХХ століття. Оскільки художники цієї течії відмовляються від показу предметного світу, абстракціонізм називають ще безпредметністю. Теоретики абстракціонізму виводять його від Сезанна через кубізм» [1, с. 69].

Почнемо з циклу Щиголева «Музика». Чотири картини уособлюють собою пори року: «Музика. Літо»(2002), «Музика. Осінь»(2003), «Музика. Зима»(2003) і «Музика. Весна»(2003). Об'єднує ці роботи образ скрипки. Щиголев зізнається, що його надихав Вівальді. Кожна з картин циклу дуже чітко відображає кожну пору року. Наприклад, «Музика. Осінь» – бачимо пожовкле листя, що виконано імпресіоністичними мазками. Осінь Щиголева не меланхолічна, вона тепла та яскрава. Загальний настрій картини створюють мозаїчні кольорові шматочки, які складаються в єдине ціле. «Музика. Весна» повертає до казки – у нижніх кутках бачимо казкових персонажів. Про весну нам нагадують квіти та талий сніг.

У циклі «Без правил і назви» п'ять полотен. Під кожним – авторський творчий опис, пов'язаний з квітами тієї чи іншої картини. Наприклад, табличка під «Без правил і назви IV» говорить: «Зелені і блакитні шелестять листям. Трохи килимовий схід - перевертиш. Синій тоне в болоті». Техніка - яскравий приклад абстрактного експресіонізму: обривки людських осіб, клаптики квітів і маленький Будда внизу полотна.

Цикл «Капелюхи», 2010. Це теж абстрактний живопис. Але там ще присутній погляд. Картина дивиться чисто реалістичним поглядом людини, і до неї доповнюється цей абстрактний живопис. Цикл «Капелюхи» занурює в фантазмагоричний світ фантазії Щиголева. Всі ці

персонажі схожі на істот іншої реальності, які прориваються до нас з капелюхів (думок?) головних героїв полотен.

Візьмемо наприклад «Капелюх II». Картина виглядає досить симетричною. Через середину полотна можна провести лінію, що починається з дерева та закінчується носом обличчя. Позаду людини начебто чіткий пейзаж, але насправді він розірваний. Пожовкла трава нагадує пізнє літо, або вранішню осінь. Небо дещо меланхолічне. Навіть птахи не літають у ньому. Здається що ангел занурений у свої думки. Він не дивиться на нас, існує окремо від пейзажу. Цікаво, що Щиголєв зобразив різні світи над та під капелюхом. Що ж стосується обличчя, то колір його шкіри, очі та волосся гармоніє із пейзажем. Очі дивляться прямо на нас. Ці очі ніби знають щось особливе про світ, що зображений на картині. Вони й дійсно дуже виразні, дуже реалістичні.

Є у Щиголєва так само тематичні колірні картини, прикладом яких є полотна «Рожевий», «Зелений» і «Жовтий». Тут вже абсолютно точно важливо не просто те що намальовано, але і як. Адже головним тут стає колір у всіх його проявах. Щиголєв використовує всі відтінки обраного ним кольору, але превалюють все ж світлі тони. Картини, здається, рясніють фарбами. Один єдиний колір створює приголомшливий колорит.

Окрім того є в Олега Щиголєва ще цикл «Близнюки». Він бере якесь зображення людини, та розділяє його навпіл – отож, виходять дві різні людини, які нібито і схожі один на одного, але у той же самий час вони різні.

Цикл «Чаювання в часі» в якійсь мірі перегукується з циклом «Близнюки» – адже тут ми теж бачимо розділені навпіл портрети. Вони знаходяться в центрі композиції, але не можна з упевненістю сказати, що вони і є головними. Можна говорити про алегорії на образи імперської Росії, але чи варто? Не виключено, що Щиголєв надихався портретами того часу, але на цьому вся подібність і закінчується. Абстракція заповнює всю картину. Деякі елементи (в основному, посуд) прописані чітко, але не полишає відчуття, що дивишся на хитромудру мозаїку, яка разюче гармонійна. У всьому цьому хаосі поступово проступає реалістична картина – двоє людей у самовара. І чим довше дивишся на картину, тим реалістичніше і логічніше вона стає. Рідко який абстракціоніст може зробити подібний ефект.

Серед сучасних митців яскраво виділяється Олег Щиголєв. Його цікавлять різні напрямки, але в останні роки абстракціонізм превалює. І абстракція, за Щиголєвим, це не те що можна пояснити. Це те, що можна відчувати. Саме тому його картини приваблюють та зостаються актуальними у сучасному світі, де дуже важко бути самотнім. Бачимо, що його багатогранна творчість потребує більш детального дослідження.

Список використаної літератури

1. Ільїна Т. Історія мистецтв. Західноєвропейське мистецтво / Т. Ільїна. – М. : Вища школа, 2000 – 452 с. 2. Турчин В. С. За лабіринтами авангарду. – М. : Вища школа, 1993. – 378 с. 3. Юр М. Абстрактний живопис України: світові тенденції та національні традиції // Сучасне мистецтво. – 2009. – Вип. 6. – С. 90-103

Анікіна Т. О., Голубенко Є. В. Аналіз сучасного українського живопису (на прикладі творчої спадщини Олега Щиголева)

У статті проаналізовано творчість сучасного митця Олега Щиголева, як приклад сучасного українського живопису. Робиться аналіз творчого доробку художника загалом та в контексті течії абстракціонізму. Подається розгорнутий аналіз найяскравіших робіт митця, таких як «Янгол-охоронець», «Рівновага», «Пейзаж із динозавром», а також абстрактних серій полотен: «Без правил та назви», «Капелюхи», «Близнюки» тощо.

Ключові слова: сучасне українське мистецтво, абстракціонізм, абстрактний експресіонізм.

Аникина Т. А., Голубенко Е. В. Анализ современной украинской живописи (на примере творческого наследия Олега Щиголева)

В статье проанализировано творчество современного художника Олега Щиголева, как пример современной украинской живописи. Делается анализ творчества художника в целом и в контексте течения абстракционизма. Подается развернутый анализ ярких работ художника, таких как «Ангел-хранитель», «Равновесие», «Пейзаж с динозавром», а также абстрактных серий полотен: «Без правил и названия», «Шляпы», «Близнецы» и другие.

Ключевые слова: современное украинское искусство, абстракционизм, абстрактный экспрессионизм.

Anikina T. O., Golubenko E. V. Analysis of the Modern Ukrainian Art (by the Creative Heritage of Oleg Schigolev)

In the article increased a problem of the modern Ukrainian art. We can see names of famous researchers, who did and still do a great contribution in this area. It's very important to turn attention to the problem of the artist and his viewer. And also we can see the characteristics of abstraction leaks as a very popular direction of the modern art. Abstract art is the most affordable way to secure personal life in the most appropriate form, similar to the maximum footprint and at the same time is a direct realization of the freedom.

The article analyzes the work of contemporary artist Oleg Schigolev as an example of the modern Ukrainian art, because he worked in different directions. Oleg Schigolev represents modern views of art in Lugansk and there are a lot of ways to analyze his contribution. In this article we can see

analyzes of the artist's creative works in general and in the context of abstract. Beautiful collage - original compositional form founded by O. Schigolev. Served detailed analysis of the most striking works of the artist, such as "Guardian Angel", "Equilibrium," "Landscape with a dinosaur," as well as abstract series paintings: "Without rules and names", "Hats", "Gemini", etc.. There is something in his paintings originally Slavic, close and understandable to all of us. That is why his paintings attract and dwell relevant in today's world, where it is very difficult to be original.

Key words: Ukrainian contemporary art, abstract art, abstract expressionism.

Стаття надійшла до редакції 13.02.2013 р.

Прийнята до друку 26.04.2013 р.

Рецензент – д-р філософ. наук, проф. Федь І. А.

УДК 73.04

А. М. Закорецька

МОНУМЕНТАЛЬНА ЛЕНІНІАНА НА ПЛОЩІ РЕВОЛЮЦІЇ МІСТА ЛУГАНСЬКА

У радянські часи ленініани приділялася велика увага. Монументи із зображенням вождя стали інструментом ідеологічного впливу, пропаганди та виховання. Зазвичай такі пам'ятники встановлювалися на головних площах або центральних вулицях радянських міст. Не виключенням стало і місто Луганськ (Ворошиловград). Після розпаду СРСР у багатьох містах пам'ятники Леніну були демонтовані. Однак у Луганську вони уникнули такої долі і залишилися недоторканими.

Площа Революції – одна з найстаріших площ Луганська. До 1922 року називалася Успенською. У п'ятирічний ювілей жовтневого перевороту вона стала називатися площею Революції [1, с. 123; 2]. І в наші дні ми не уявляємо цю площу без її головної домінанти - пам'ятника Леніну. Мало хто знає, але на цьому місці у різні періоди історії були встановлені і змінювали один одного чотири різні скульптурні зображення вождя світового пролетаріату. У пресі і деяких популярних виданнях розкривалася історія луганського скульптурного феномена [3, с. 11; 4, с. 72-75; 5, с. 48-49]. Досить докладно ця історія була описана в статті С. Остапенко та О. Єрошкіна «Четыре памятника Ленину на площади Революции» [3, с. 11]. Багато уваги приділив історії одного з прижиттєвих бюстів Леніну С. Жданов у своїй книзі «Верность традициям» [4, с. 72-75].

Проте останнім часом з'явилися нові відомості про луганську ленініану, що підтверджують не тільки вже відомі історичні факти, але й